Karel Hvížďala

SVĚT VÁCLAVA CIGLERA

KAROLINUM

Svět Václava Ciglera
rozhovor

Karel Hvížďala

———

Vydala Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum
Praha 2022
Grafická úprava a sazba Clara Istlerová
První vydání

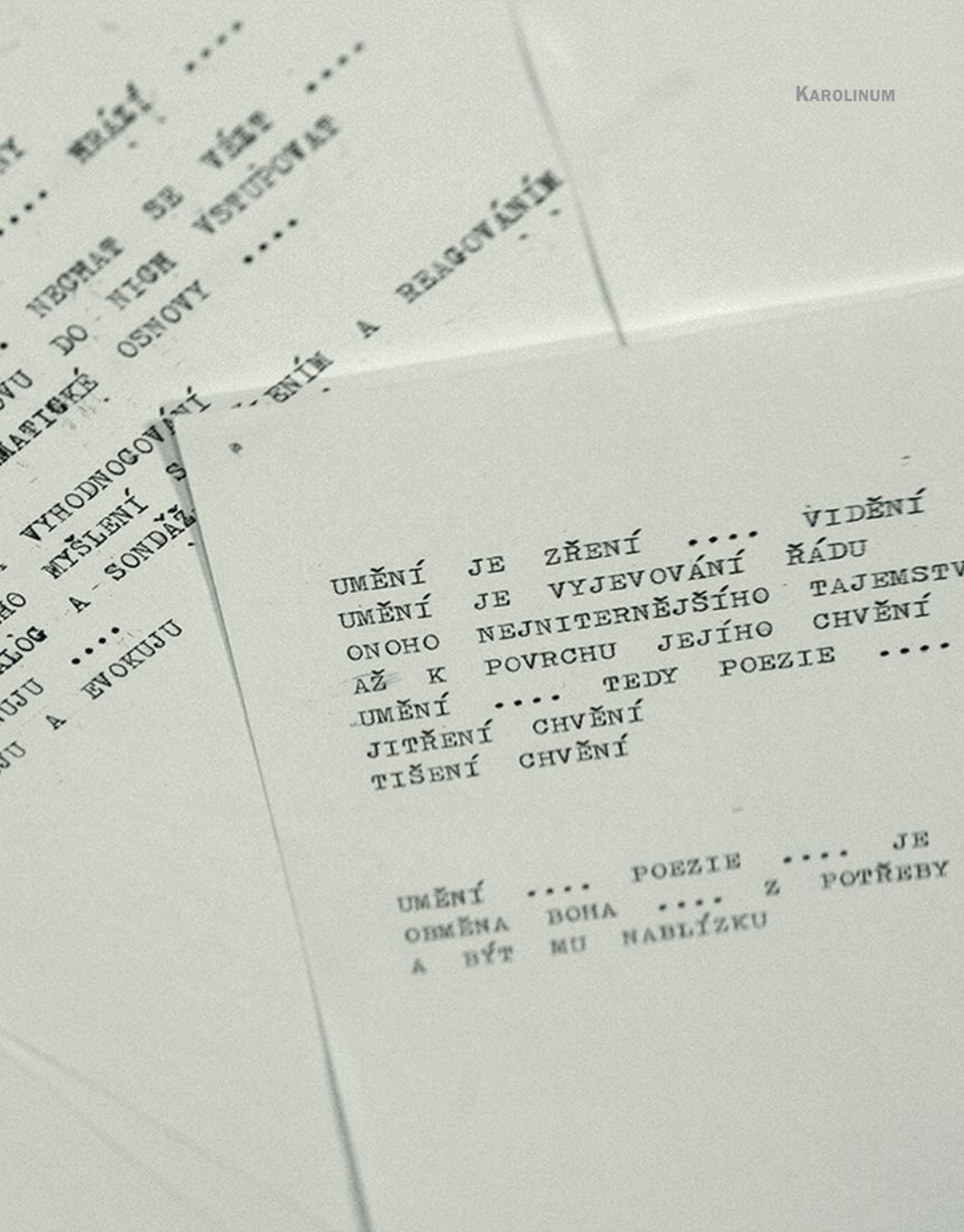
© Univerzita Karlova, 2022
© Karel Hvížďala, 2022
Invenor y of exhibitions © Jana Šindelová, 2022
Photos © Jan Malý ml., Michal Motyčka a archiv Uměleckoprůmyslového muzea a Václava Ciglera, 2022
Typography © Clara Istlerová, 2022

ISBN 978-80-246-3773-0
ISBN 978-80-246-5239-9 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

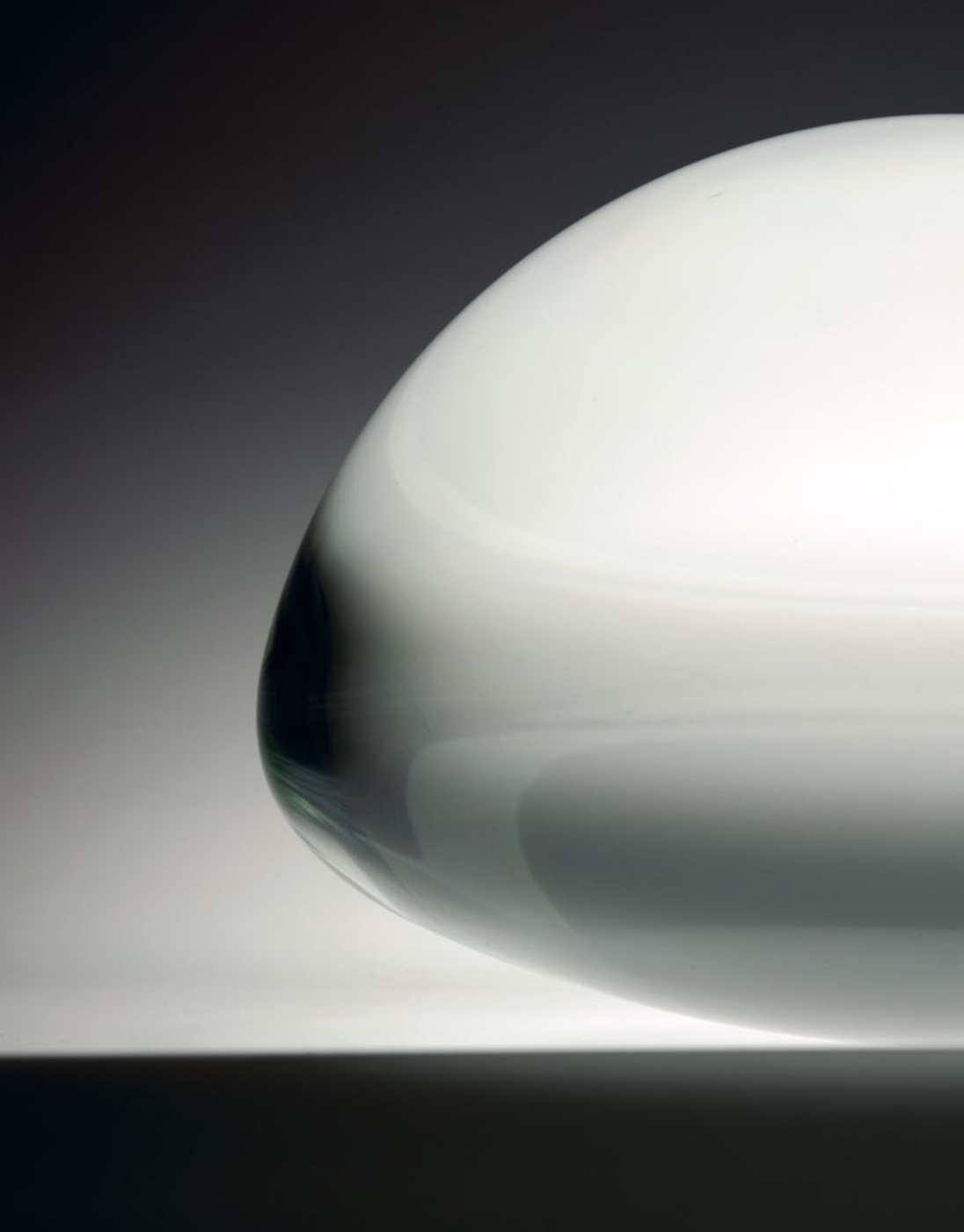

UMĚNÍ JE ZŘENÍ .... VIDĚNÍ
UMĚNÍ JE VYJEVOVÁNÍ ŘÁDU
ONOHO NEJNITERNĚJŠÍHO TAJEMSTV
AŽ K POVRCHU JEJÍHO CHVĚNÍ
UMĚNÍ .... TEDY POEZIE ....
JITŘENÍ CHVĚNÍ
TIŠENÍ CHVĚNÍ
UMĚNÍ .... POEZIE .... JE
OBMĚNA BOHA .... Z POTŘEBY
A BÝT MU NABLÍZKU

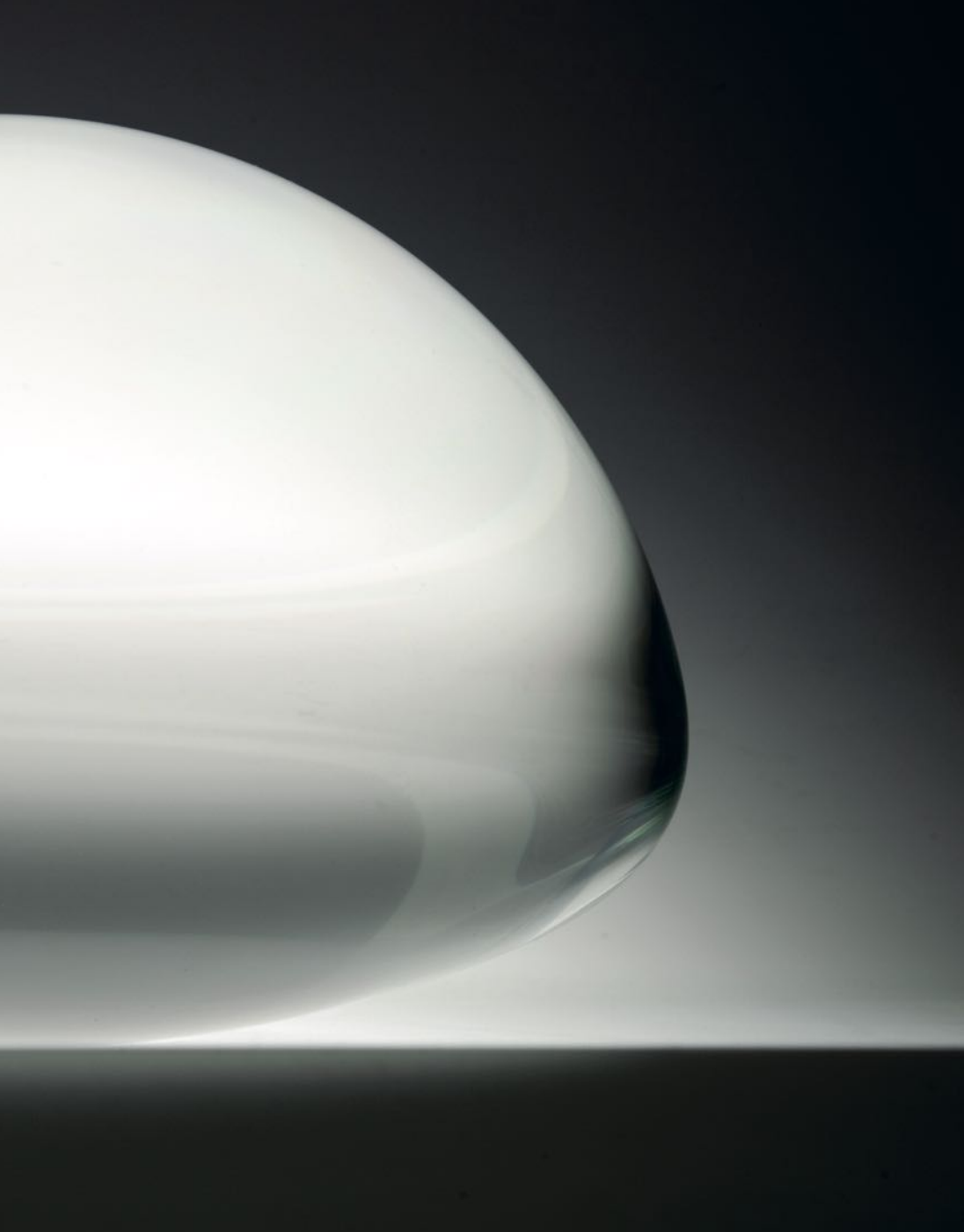

V E J C E

VÁCLAV JIŘÍ CIGLER

Počátek procesu, 90. léta 20. století, kresba tužkou

< **Panorama**, 2008, optické sklo, vakuové pokovení

Motto / Tvořit znamená otevřít se uvědomovanému a vyjádřit jeho vytušený obsah a smysl. Umění prý od slova uměti, nedělám umění, vytvářím jen podněty k dialogu s těmi, s nimiž jsem si blízký v hledání utajeného smyslu.

Václav Cigler

Průzor, 2004, optické sklo

13 Prolog

21 **Vsetín a Nový Bor /1940–1951**

32 **Praha /1951–1957**

58 **Bratislava /1965–1979**

75 **Poděbrady, Litomyšl, Litoměřice a Praha**

86 **Ještě**

111 **Vzkaz**

145 *Biografie*

149 *Samostatné výstavy (výběr)*

152 *Účast na kolektivních výstavách (výběr)*

159 *Realizace ve veřejném prostoru*

166 *Zastoupení ve veřejných sbírkách*

166 *Literatura*

169 *Bibliografie – okruh Ciglerovy školy*

174 *Výstavy věnované problematice Ciglerovy školy*

175 *Absolventi a studenti Oddelenia sklo v architektúre na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave 1965–1979*

Maska před obličej, 1965

Kdo je Václav Cigler?

...JÁ NEJSEM
JÁ SE TEPRVE STÁVÁM
TAK JAK HAD
ZBAVOVÁNÍM SE STARÉ SVÍRAJÍCÍ KŮŽE
A OBNAŽOVÁNÍM SVÉ NOVĚ UVĚDOMOVANÉ PODSTATY

...JSME, abychom zpřítomnili to, čím jsme navíc. JSME z látky tajemství, z látky podnětů, z proměnné látky k proměňování a ozřejmování doposud zatajeného. Jsou tajemství a jsou pravdy, které se nedají vyslovit ani zprostředkovat: prostě jen svítí. Organizuji prostor, vymezuji jej a otvírám. Člověk je mně formou i obsahem. Člověk je, aby se do vesmírného procesu zapojil. Aby zanechal po sobě znamínka. Nedělám obrazy, nedělám sochy, dělám monogramy-grafy svého tušeného já. Jsem výtvarník, člověk práce. V úředních dotaznících vyplňuji kolonku zaměstnání slovy: Výtvarník z povolání. Celý život pracuji se sklem, proto jsem vnímán a nazýván sklářem. Jako výtvarník se zabývám i krajinou, architekturou, průmyslovým designem, osvětlovací technikou, odíváním i šperkem a fantazírováním na téma: vnější prostor světa jako možnost jeho využití pro účely nových potřeb člověka. Současný prostor je neustále zdevastovávaný průmyslem, těžbou a znehodnocovaný odpadem. Mám obavy, že jednou neumožní člověku jeho rozvoj odpovídající stále vyšším životním nárokům.

Jste umělec? Řekl jste to někdy o sobě? ...To slovo bych asi nepoužil, protože pokaždé se vidím jinak, a to nejenom co se týká práce, ale i kvůli reflexi toho, jak jsem se vyvíjel a jak jsem se vnímal. Sebereflexe se s časem proměňuje. Proto pojmenování mé profese bylo v čase nejrůznější. Když jdu do hloubky paměti a snažím se přijít na to, o co mi šlo, uvědomuji si, jak se má zadání měnila. Obecněji by se asi dalo říci, že jsem tvůrce: snažím se zbavovat nánosů a vracet se k sobě.

Kdo je umělec? ...Ten kdo se zabývá uměním, tedy událostmi vztahů, kdo cítí v sobě nějaký náboj a chce ho vydat. A umění je zření... Vidění tušeného, umění je vyjevování řádu, onoho nejniternějšího tajemství vzlínajícího až k povrchu vlny, až k povrchu jejího chvění. Umění – tedy poezie – je chvění, jitření chvění, tišení chvění...
Ve slově umění je obsaženo i to, že člověk něco umí, jenže čím je člověk starší, tím víc ví, že toho mnoho neumí, a sonduje v sobě, čeho je schopen, a snaží se umět. A tvůrcem je ten, kdo něco vytváří. Mnozí si to o sobě myslí a za umělce se považují. Budiž jim to přáno. Já si však myslím, že umělcem může být nazýván jen ten, kdo společnosti přináší nové myšlenky a podněty a obohacuje tak druhé svým osobitým, přitom zodpovědným způsobem.
A navíc ten, kdo v daném čase nebo v předstihu si uvědomuje, co společnost ke svému životu a dalšímu rozvoji potřebuje a jak na tyto stávající a nastávající nároky svými kreacemi reaguje. Tvůrčí člověk

inspiruje podobně myslící k stále novým výkonům a společně s nimi vytváří styl, sloh příznačný pro danou dobu v jejím výsledném pohybu. F. X. Šalda o Nerudovi napsal: „Vzal slova z ulice, nemytá a nečesaná, a udělal z nich posly věčnosti." Cenil si na něm to, že působil přesvědčivě, že obnažoval, a o to jde. Na prostředcích nezáleží, vždy jde jen o to, dopídit se ještě skrytějšího jádra, i když ta prapodstata zůstane nepojmenovatelná.

Co je podle vás sklo? ...Sklo je materiál světla. Materiál proměn a přesahů. Materiál výlučný a nezastupitelný. Materiál člověku mentálně blízký, schopný reagovat na každý myšlenkový podnět, na každou pracovní výzvu. Sklo je právě tak hmotou jako nehmotou, právě tak skutečné jako neskutečné, právě tak svébytné jako sebe přesahující a zpochybňující naši smyslovou zkušenost. Sklo je hmota žijící svým vlastním i naprogramovaným životem. Chová se jako organismus. Svět zprostředkovává a uchovává, ozvláštňuje a způvabňuje. Sklo je schopné být přístrojem i nástrojem, schránkou i předělem, optickou i účelovou clonou. Člověk si sklo vysnil a vyprocesoval. Stvořil však něco víc než jen prostředek, který mu má sloužit. Stvořil si výzvu – podnět a měřítko. Sklo je snad jediný materiál, který je možné dále technicky rozvíjet a uzpůsobovat k realizování i těch nejfantastičtějších představ a záměrů. Sklo má povahu a osud člověka. Protože je hmotou krásnou a vznešenou. Je třeba s ním zacházet obezřetně. Sklo je materiál magický a v jistém smyslu duchovní.

SKLO

JEV – ZJEV – PROJEV

EVOKUJÍCÍ A PROVOKUJÍCÍ

VYSLOVIT NEVYSLOVENÉ

NEVYSLOVITELNÉ?

SVĚTELNÉ

SVÍTÍCÍ...

A co je to hmota? ...Hmota je hmoto-duchovní „látka", ze které je všechno odvozováno. Hmota je projev ducha. Tak jako je duše jejím jevištěm i hledištěm. Dá se také říct, že hmota reaguje sama na sebe, na to, co se v ní uvnitř odbývá. Hmota je prvotní i konečnou? skutečností světa, vesmíru, života... Jejím zpřítomněním.
Hmota je podstatou i podmínkou všeho existujícího, ať ve smyslu organickém nebo anorganickém. Její „IQ" nás vzrušuje a podněcuje k neustálému procesování a rozvíjení výchozích daností a možností uplatňujících se ve všech oblastech lidského projevování. Hmota má schopnost reagovat na sebe... Schopnost procesovat sebe až do vyčerpání sebe-podnětů. Také by se dalo říci, že hmota je prostředek vyjadřování. A z technického hlediska materiál schopný dalšího procesování a obohacování o vlastnosti, které od něj požaduje jak společnost, tak průmysl i architekti.

Jste narozen 21. dubna 1929, tedy ve znamení Býka. Ve vašem horoskopu stojí: „Lidé narození v tomto znamení jsou obdařeni

velkou vytrvalostí a rozhodností, silnou vůlí a energií. Bývají přející a umělecky nadaní. Býci se na svět dívají převážně z praktického hlediska. Vytrvale a neúnavně sledují cíle, které si stanovili. Mají vřelý vztah k přírodě a velké pochopení pro umění. Obklopují se pěknými věcmi a rádi si užívají slastí života."

Souhlasí to podle vás? /...V podstatě ano. Mám rád příjemné prostředí.

Jak jste potkal sklo? Kdy jste si poprvé uvědomil jeho mimořádnost?

/...Bylo to někdy ve čtyřicátých letech na výstavě stolního skla, kde mě zaujala jeho jiskřivost a optické rozkládání světla pomocí jednoduchých brusičských zásahů do jeho povrchu. Tenkrát mě snad poprvé napadlo, že bych se chtěl sklem zabývat a pokusit se vyjádřit to jedinečné, co tento materiál nabízí, pokud je oproštěn od všeho nepodstatného a zavádějícího. Prostě sklo mě jako prostředek ke zdobení a kouzlení s jeho svůdnými efekty nikdy nezajímalo. A postupně, když jsem se sklem začal vážně zabývat, mě fascinovalo jako materiál, jehož skryté tajemství je třeba v každém čase nově vnímat a porozumět mu, aby se jím mohl člověk vyjádřit k obecnému uplatnění. S optickým sklem jsem se seznámil na skládce prácheňské sklárny na konci čtyřicátých let. Byly tam vyvážené velké bloky technologicky závadného optického skla, které jsem použil k vytvoření prostorových kompozic přímo na místě nálezu. Skleněnými rozvrhy na podobném principu se zabývám dodnes.